COĞRAFYA Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU EŞ YÜKSELTİ EĞRİLERİ İLE ÇİZİLMİŞ HARİTALARDA YER ŞEKİLLERİ GÖSTERİMİ

RENKLENDİRME - KABARTMA YÖNTEMLERİ

Haritalarda yeryüzü şekillerini göstermek için zaman içerisinde farklı yöntem ve tekniklerden faydalanılmıştır. İzohips, yer şekillerini göstermek için yaygın şekilde kullanılan yöntemlerden biridir. İzohipslerden oluşan haritalara **izohips** veya **topoğrafya haritası adı verilir.**

İZOHİPSLERİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE İZOHİPS HARİTALARINDA ANA YER ŞEKİLLERİNİN GÖSTERİMLERİ:

1. İç içe kapalı eğriler şeklindedir.
2. Aynı eğri üzerindeki bütün noktalarda yükseklik aynıdır.
3. Yükseltisi az olan bir izohips, kendisinden daha yüksek olan izohipslerin etrafını çevreler.
4. Tepeler kapalı eğriler şeklinde olup gerekli görülürse doruklar nokta şeklinde gösterilir(Görsel:4).
5. İzohipslerin seyrek geçtiği yerlerin eğimi azdır (Görsel:5).
6. Sık geçtikleri yerler dik yamaçları gösterir (Görsel:6).
7. Deniz kıyısı daima (0) sıfır metredir.

Görsel: (4) Doruk noktası *Görsel: (5) Az eğimli arazi*

Harita: Yer şekillerinin İzohips haritalarında gösterimi.

8. İki akarsu vadisini birbirinden ayıran ve birbirine ters yönde eğimli yüzeyleri birleştiren yerlere **sırt** denir. Bir sırtın iki tarafında eğrilerin değeri aynıdır. (Görsel:8).

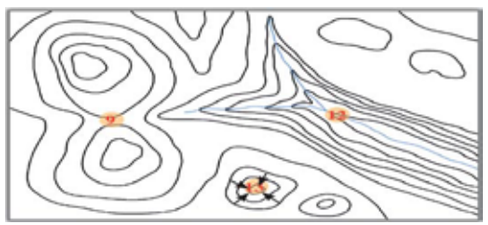

Görsel 1.24: (6) Dik yamaçlar *Görsel: (8) Sırt*

9. **Boyun:** İki tepe arasında yüksekliğin en az olduğu yerlerdir (Görsel:9).
10. Bir haritada ardışık izohipsler arasındaki yükselti farkı her yerde aynıdır. Buna **eş aralık** (eküidistans) adı verilir.
11. İzohipsler asla birbirini kesmez.
12. Eş yükselti eğrileri akarsu vadilerinde "V" şeklini alır (Görsel:12). "V"nin sivri ucu kaynak yönünü gösterir ve sivri ucuna doğru yükseklik artar.

Görsel: (9) Boyun *Görsel: (12) Vadi*

Harita: Yer şekillerinin İzohips haritalarında gösterimi.

13. Çanaklar, kapalı eğriler şeklinde gösterilir (Görsel:13). Çanaklarda yükseltinin azaldığı yöne doğru ok çizilir.
14. **Plato:** Akarsular tarafından derin vadilerle yarılmış etrafına göre yüksekte kalan düzlüklerdir Görsel:14).
15. Birbirini çevrelemeyen komşu iki eğrinin yüksekliği aynıdır.

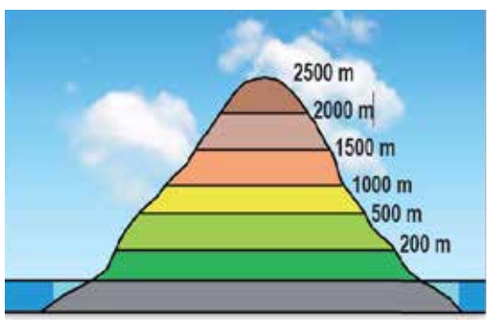

Görsel: (13) Çanak *Görsel: (14) Plato*

KABARTMA YÖNTEMİ

Bu yöntemle çizilen haritalarda yatay ve dikey olmak üzere iki farklı ölçek bulunur. Yeryüzü şekillerinin anlaşılmasında üç boyutlu görsellik sunar (Harita 1.8). Ancak kabartma haritalar yapım maliyetlerinin fazla ve taşınmasının zor olması nedeniyle yaygınlaşmamıştır.

RENKLENDİRME YÖNTEMİ

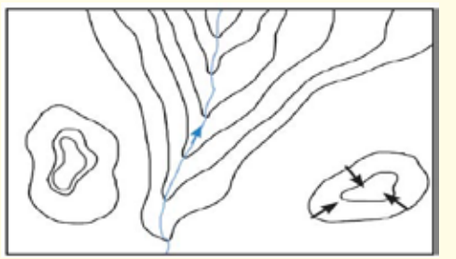
Yükselti basamakları renk tonları ile gösterilir (Şekil 1.27). Yükseltiler ile birlikte denizlerin derinlikleri de gösterilebilir. Genel olarak denizlerde derinlik arttıkça mavinin tonu koyulaşır. Yeryüzünde yükseltisi deniz seviyesine yakın yerler yeşil ile gösterilirken yükseklik arttıkça önce açık yeşil kullanılır daha sonra sarı, turuncu ve kahverengi tercih edilir. Yükseklik arttıkça kahverenginin tonu koyulaşır. Haritada kullanılan renklerin sembolize ettiği yükselti basamakları, harita lejantında mutlaka verilmelidir.

Şekil: Renklendirme yönteminde yükselti değiştikçe kullanılan renk de değişir.

SORULAR

SORU 1: **Aşağıdakilerden hangisi izohips haritasında gösterilen yer şekillerinden biri değildir?**

A) Tepe B) Yamaç C) Çanak
D) Vadi E) Boyun

Cevap: E

SORU 2:
Türkiye'nin fiziki haritası incelendiğinde Ka¬dirli Ovası ile Pasinler Ovası'nın farklı renkte olduğu görülür.
Bu durum, iki ovanın hangi bakımdan farklı olmasıyla ilgilidir?
A) Yükselti B) Toprak türü C) Bitki örtüsü
D) Jeolojik yapı E) Yağış miktarı

Cevap: A

SORU 3:
Eş yükselti eğrilerinin bir yamaçta eğimin azaldığı yöne doğru yapmış olduğu büklümlere ..... adı verilir.
Yukarıdaki metinde boş bırakılan alana aşağıdaki yer şekillerinden hangisi yazılmalıdır?
A) Sırt B) Boyun C) Haliç
D) Plato E) Kapalı çukur

Cevap: A

SORU 4:
Aşağıda belirtilen yer şekillerinden hangileri hiçbir zaman haritalarda yan yana görülmez?
A) Tepe-Sırt B) Haliç-Delta
C) Çanak-Sırt D) Vadi-Tepe E) Boyun-Tepe

Cevap: B